

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Suomen Yrittäjien lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotettaisiin säädettäväksi uusi tartuntatautilaki sekä eräitä siihen liittyviä lainsäädäntömuutoksia.

Tartuntatautilainsäädännön kokonaisuudistuksen tavoitteena on vahvistaa kansallista kykyä torjua tartuntatauteja tehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Tavoitteena on sekä vastata päivittäisen tartuntatautien torjuntatyön tarpeisiin että mahdollistaa nopea reagointi ja riittävät toimivaltuudet paikallisten ja laajojen epidemioiden sekä pandemioiden torjumiseksi. Tartuntatautilainsäädännön uudistuksen keskeisenä tavoitteena on ehkäistä ja torjua tartuntatauteja ja niistä yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Tavoitteena on mahdollistaa joustava ja riskiperusteinen torjuntakeinojen käyttö perusoikeudet huomioiden.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

1. Yleistä

Suomen Yrittäjät pitää tartuntatautilainsäädännön kokonaisuudistusta tarpeellisena ja perusteltuna. Covid-19-pandemia osoitti selvästi, että voimassa oleva sääntely ei kaikilta osin mahdollistanut riittävän tehokasta, oikeasuhtaista ja ennakoitavaa reagointia nopeasti muuttuvissa epidemiatilanteissa.

Pandemian aikana toteutetuilla rajoitustoimilla oli erittäin merkittäviä ja osin kohtuuttomia vaikutuksia useille pk-yrityssektoreille. Erityisesti ne toimialat, joihin rajoitukset kohdistuivat suoraan, joutuivat tilanteeseen, jossa liiketoiminta muuttui pitkäksi aikaa tappiolliseksi ja johti pahimmillaan konkurssiin. Rajoitusten taloudelliset vaikutukset kohdistuivat suhteellisesti voimakkaammin pienempiin yrityksiin kuin suuriin toimijoihin.

Suomen Yrittäjät korostaa, että elinkeinotoimintaan kohdistuvissa rajoituksissa on kysymys perusoikeuksien rajoittamisesta. Tästä syystä rajoitusten tulee olla kaikissa tilanteissa mahdollisimman lieviä ja niiden on täytettävä perusoikeuksien rajoituksille asetetut välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset. Sääntelyä valmisteltaessa on tärkeää arvioida huolellisesti, millaiset rajoitustoimet täyttävät nämä edellytykset myös pandemiatilanteissa.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että rajoitukset ovat sekä laajuudeltaan että kestoaltaan rajattuja siihen, mikä on kulloinkin tartuntataudin leviämisen estämisen kannalta välttämätöntä. Rajoitusten tulee perustua riittävään ja ajantasaiseen tietopohjaan, jotta vältetään sellaisen toiminnan rajoittaminen, jolla ei ole olennaista vaikutusta tartuntojen leviämiseen. Tietopohjaa on myös päivitettävä jatkuvasti epidemiatilanteen aikana, jotta toimenpiteitä voidaan tarvittaessa muuttaa nopeasti.

Lisäksi Suomen Yrittäjät korostaa, että voimakkaimpiin elinkeinotoimintaa koskeviin rajoituksiin tulee siirtyä vasta silloin, kun lievemmät toimenpiteet eivät ole osoittautuneet riittäviksi. Rajoituksista tulee laatia selkeä ja ennakoitava prosessikuvaus, ja niitä tulee lieventää viipymättä, kun epidemiologinen tilanne sen sallii. Rajoittavaa sääntelyä ei tule pitää voimassa pidempään kuin on välttämätöntä.

Suomen Yrittäjät pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnos parantaa sääntelyn systematiikkaa ja selkeyttää viranomaisten toimivaltuuksia. Samalla se sisältää kuitenkin merkittäviä riskejä pk-yritysten toimintaedellytyksille, erityisesti elinkeinovapauden rajoittamisen, korvausjärjestelmän sekä sääntelyn ennakoitavuuden näkökulmista. Korostamme, että näitä kysymyksiä tulee esityksen jatkovalmistelussa arvioida huolellisesti.

2. Elinkeinovapaus ja rajoitustoimet

Suomen Yrittäjät suhtautuu myönteisesti esitysluonnoksessa (70–79 §) omaksuttuun kolmiportaiseen reagointimalliin, jossa tartuntatautilanteisiin vastataan asteittain kiristyvin toimenpitein. Porrastettu lähestymistapa on pk-yritysten näkökulmasta perusteltu, koska se lisää sääntelyn ennakoitavuutta ja mahdollistaa yrityksille paremman varautumisen tilanteen kehittymiseen. Mallin toimivuus edellyttää kuitenkin, että siirtymiselle portaasta toiseen asetetaan selkeät ja läpinäkyvät kriteerit, elinkeinoelämälle viestitään muutoksista ennakoivasti ja oikea-aikaisesti sekä ennen raskaampiin toimenpiteisiin siirtymistä tehdään riittävät vaikutusarviot. Näin

toteutettuna kolmiportainen reagointimalli voi tukea tasapainoisella tavalla sekä kansanterveyden suojelua että yritystoiminnan jatkuvuutta.

Suomen Yrittäjät katsoo, että rajoitustoimien tulee olla ensisijaisesti täsmällisesti kohdennettuja, eikä laaja-alaisiin rajoituksiin tule turvautua ilman pakottavaa syytä. On erityisen tärkeää, että tartuntataudin leviämisen kannalta erityisen riskialttiiksi luokiteltavat toiminnot ja tilat määritellään huolellisesti ja riittävään epidemiologiseen tietoon perustuen. Tilojen osalta on keskeistä huomioida, että tila itsessään ei levitä tartuntatautia, vaan ratkaisevaa on toiminnan luonne ja tartuntamekanismi. Tämän vuoksi tartuntariskin hallintakeinot tulee määrittää taudin leviämistavan perusteella, ja erityisen riskin toiminnasta tai tiloista tulee olla näyttöä esimerkiksi aiemmista epidemiatilanteista.

Tilojen tai toimintojen sulkemista alueellisilla yleispäätöksillä tulee välttää, koska tällaiset ratkaisut eivät mahdollista tapauskohtaista harkintaa, eivätkä ota huomioon toimijoiden välisiä olennaisia eroja. Tilojen ja toimintojen erityispiirteet voivat monissa tapauksissa vähentää tartuntariskiä tai poistaa sen kokonaan. Suomen Yrittäjät katsoo, että viranomaiselle ei tule luoda mahdollisuutta sulkea asiakastiloja varmuuden vuoksi, ilman selkeää näyttöä rajoitusten välttämättömydestä. Rajoitussäätelyn täsmällisyyden, tarkkarajaisuuden ja välttämättömyyden vaatimusten tulee toteutua kaikissa tilanteissa.

Erytisen tärkeänä pidämme sitä, että lievemmat, ohjaukseen ja hygieniatoimenpiteisiin perustuvat keinot ovat ensisijaisia ja että raskaampiin rajoituksiin, kuten toiminnan merkittävään rajoittamiseen tai sulkemiseen, siirrytään vasta, jos muut keinot eivät ole riittäviä. Tällainen vaiheittainen eteneminen vähentää äkillisten ja laaja-alaisen rajoitusten tarvetta, jotka kohdistuvat usein voimakkaasti erityisesti pk-yrityksiin.

Covid-19-pandemia osoitti, että taloudellisten toimijoiden omilla toimilla on merkittävä rooli tartuntojen ehkäisemisessä. Yritysten käyttöön ottamiin, altistumisia ja tartuntoja ehkäiseviin toimenpiteisiin tulee voida luottaa, sillä elinkeinonharjoittajilla on usein parhaat edellytykset löytää toimivia ja tehokkaita ratkaisuja, jotka samalla aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa liiketoiminnalle. Tästä näkökulmasta Suomen Yrittäjät katsoo, ettei rajoittavan säätelyn tule mahdollistaa asiakasmäärien kategorisia rajoituksia. Esimerkiksi ravitsemus- ja liikunta-alalla tartuntojen leviämistä voidaan tehokkaasti ehkäistä myös normaaleilla asiakasmäärillä erilaisten tilajärjestelyjen, ilmanvaihdon ja muiden toiminnallisten ratkaisujen avulla. Erityisesti liikunta- ja urheilutoiminnan kenttä on hyvin monimuotoinen, eikä sen kategorisoiminen yhdeksi riskiluokaksi ole perusteltua.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että alueelliset viranomaiset tulkitsevat ja soveltavat säännöksiä yhdenmukaisesti koko maassa. Mikäli olosuhteet eri alueilla ovat samankaltaiset, yritykset eivät saa joutua perusteettomasti eriarvoiseen asemaan alueellisten päätösten vuoksi. Yritysten yhdenvertainen kohtelu tulee varmistaa.

Esitysluonnos laajentaa viranomaisten toimivaltuuksia rajoittaa elinkeinotoimintaa, mukaan lukien tilojen sulkeminen ja toiminnan merkittävä rajoittaminen. Suomen Yrittäjät pitää ongelmallisena sitä, että rajoitustoimien edellytykset jäävät osin tulkinnanvaraisiksi, viimesijaisuuden periaate ei konkretisoidu riittävän selkeästi eikä pk-yrityksiin kohdistuvia vaikutuksia edellytetä arvioitavaksi ennen päätöksentekoa.

Suomen Yrittäjät korostaa, että elinkeinovapauden rajoittamisen tulee olla tarkkarajaista, välttämätöntä, oikeasuhtaista ja ajallisesti rajattua. Rajoitusten kohdentamisen tulee perustua ajantasaiseen ja läpinäkyvään epidemiologiseen näyttöön niiden vaikuttavuudesta. Samalla on tärkeää, että velvoitteet ja niiden valvonta ovat pk-yritysten näkökulmasta toteuttamiskelpoisia.

Lisäksi Suomen Yrittäjät korostaa, että toimialakohtaiset erot on huomioitava päätöksenteossa. Esimerkiksi liikuntatilojen ilmanvaihto, asiakasmäärien hallinta ja kontaktien luonne voivat vaikuttaa merkittävästi tartuntariskiin, eikä laajoja sulkutoimia tule käyttää ilman selkeää näyttöä niiden välttämättömyydestä. Covid-19 pandemian aikana liikunta-ala koki rajoitusten ja tukien kohdentamisessa epäohjonmukaisuutta suhteessa muihin palvelualoihin, mikä ei ole hyväksyttävää. Liikuntapalveluilla on lisäksi merkittävä rooli kansanterveyden edistämässä, ja rajoituksia suunniteltaessa tulee arvioida myös niiden epäsuorat terveysvaikutukset, kuten liikkumisen väheneminen ja hyvinvoinnin heikkeneminen sekä näistä yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset.

Yrityksille tulee antaa riittävä siirtymäaika rajoitusten voimaantuloon, ja päätöksenteon kriteerien tulee olla avoimia ja yhdenmukaisia koko maassa, jotta yrittäjät voivat suunnitella toimintaansa ennakoitavasti. Yleisesti Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että tartuntatautien torjunta on tehokasta, mutta samalla turvataan yritystoiminnan jatkuvuus ja ennakoitavuus.

3. Viestintä ja tiedottaminen

Suomen Yrittäjät katsoo, että esitysluonnoksessa viestintää koskeva sääntely jää elinkeinonharjoittajien näkökulmasta puutteelliseksi. Esitysluonnoksessa viestintää tarkastellaan pääasiassa osana viranomaisten yleistä tiedottamisvelvollisuutta ja tartuntatautien torjunnan kokonaisuutta, mutta yrityksille suunnattua viestintää ei käsitellä erillisenä eikä riittävän täsmällisenä kokonaisuutena. Tämä on ongelmallista, koska rajoitustoimien ja velvoitteiden käytännön toimeenpano kohdistuu suoraan yrityksiin ja edellyttää niiltä nopeaa ja oikea-aikaista reagoitua.

Suomen Yrittäjät korostaa, että yrityksille suunnatun viestinnän tulee olla selkeää, ajantasaista ja helposti saavutettavaa. Covid-19-pandemian aikana viestintä oli hajanaista, ja tietoa rajoituksista sekä niiden soveltamisesta oli saatavilla useiden eri viranomaisten kanavista, mikä vaikeutti yritysten mahdollisuuksia muodostaa ajantasainen kokonaiskuva velvoitteistaan. Tämän vuoksi on tärkeää,

että jatkossa elinkeinotoimintaan kohdistuva viestintä keskitetään selkeästi yhdelle vastuutaholle tai yhteisen palvelukanavaan.

Lisäksi viestinnän tulee olla ennakoivaa. Yrityksille on annettava riittävästi tietoa mahdollisista tulevista rajoituksista ja niiden perusteista, jotta ne voivat suunnitella toimintaansa ja varautua muutoksiin. Pelkkä rajoitusten voimaantulosta tiedottaminen ei ole riittävää, vaan viestinnän tulee sisältää myös selkeä kuva päätöksenteon kriteereistä, soveltamiskäytännöistä sekä rajoitusten kestosta.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että viestintä on valtakunnallisesti yhdenmukaista. Yritysten ei tule joutua tulkitsemaan keskenään ristiriitaisia ohjeita eri viranomaisilta, eikä alueellisten erojen tule johtaa epäselvyyksiin velvoitteiden sisällöstä. Selkeä, keskitetty ja johdonmukainen viestintä on keskeinen edellytys sille, että sääntelyä voidaan noudattaa oikein ja että yritystoiminnan ennakoitavuus säilyy myös poikkeustilanteissa.

4. Korvausjärjestelmä

Esitysluonnoksen mukaan korvausten perusteista säädetään laissa, mutta tarkempi toteutus jätetään asetustasolle (99 §). Suomen Yrittäjät pitää tätä ratkaisua puutteellisena ja epätarkoituksenmukaisena.

Pk-yritysten näkökulmasta on välttämätöntä, että korvausoikeus määritellään laissa selkeästi ja täsmällisesti. Korvausten tulee olla täysimääräisiä erityisesti tilanteissa, joissa viranomaispäätökset johtavat toiminnan sulkemiseen. Lisäksi korvausten maksamisen tulee olla nopeaa ja mahdollisimman automaattista.

Korostamme, että pandemiatilanteet ja niihin liittyvät rajoitukset eivät ole osa normaalia yrittäjäjärjestystä. Tällaisissa tilanteissa yrityksille aiheutuu merkittäviä kustannuksia ja menetyksiä, joita ei yleensä kateta vakuutuksilla. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että elinkeinonharjoittajille korvataan viranomaisrajoituksista ja velvoitteista aiheutuvat vahingot.

Korvausten tulee kattaa paitsi kiinteät kulut myös kohtuullinen menetetty liikevaihto sekä viranomaismääräyksistä aiheutuvat lisäkustannukset. Tällaisia normaalitoimintaan liittymättömiä kustannuksia voi syntyä useilla eri tavoilla toimialasta ja liiketoiminnan laadusta riippuen. Kustannukset voivat olla esimerkiksi ylimääräisiä henkilöstökustannuksia, sekä liikevaihdon alenemisesta tai jopa kokonaan loppumisesta aiheutuvia vahinkoja. Elinkeinoharjoittajalla saattaa olla myös muun lainsäädännön tai sopimuksen perusteella velvollisuus korvata kuluttaja-asiakkaille palveluiden keskeyttämisestä aiheutuneita kuluja, joita ei ilman sulkua- tai rajoitustoimia syntyisi.

Myös viranomais määräyksistä johtuvat, esimerkiksi ylimääräisten suojavarusteiden hankinnoista aiheutuneet kustannukset, tulee korvata yrityksille. Covid-19-pandemian aikana esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan yritykset, jotka hoitivat julkisen sektorin näille osoittamia asiakkaita, eivät voineet viedä ylimääräisistä suojavarusteista aiheutuvia merkittäviä kustannuksia hintoihin, mutta eivät myöskään saaneet julkiselta sektorilta niiden hankinnasta riittävää korvausta. Tilanne oli yritysten kannalta kohtuuton.

Korvausmenettelyn tulee olla selkeä, ennakoitava ja yhdenvertainen kaikille yrityksille. Kustannusten korvaustapa ja hakuprosessi on oltava selkeä ja etukäteen tiedossa. Elinkeinonharjoittajien yhdenvertainen kohtelu korvausmenettelyn osalta tulee taata. Korvausmenettelyn tulee kohdistua kaikkiin yrityksiin ilman omavastuu-aikaa.

5. Hallinnollinen taakka ja sääntelyn selkeys

Esitysluonnos lisää yrityksille asetettavia velvoitteita muun muassa hygieniatoimenpiteiden, tiedonannon ja valvonnan osalta. Suomen Yrittäjät katsoo, että sääntelyn tulee olla selkeää ja helposti sovellettavaa.

Velvoitteiden tulkinnanvaraisuus lisää epävarmuutta ja kasvattaa hallinnollista taakkaa erityisesti pienille yrityksille. Sääntelyn tulee olla oikeassa suhteessa yrityksen kokoon ja toiminnan luonteeseen.

6. Rikosoikeudellinen vastuu

Esitysluonnoksessa ehdotetaan rikosoikeudellisen vastuun ulottamista myös elinkeinotoimintaan tartuntataudin leviämistä aiheuttamisessa (rikoslaki 44 luvun 2 b §). Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että vastuun rajat määritellään selkeästi.

On välttämätöntä, että tahallisuus ja törkeä huolimattomuus erotetaan normaalista liiketoiminnasta, jossa toimija on toiminut annettujen ohjeiden mukaisesti. Yrityksille ei tule syntyä kohtuutonta oikeudellista epävarmuutta.

7. Työoikeudelliset huomiot

Esitysluonnoksessa ehdotetaan useita työnantajien velvoitteita ja tätä kautta työnantajille kustannuksia lisääviä muutoksia. Esitysluonnoksessa esitetään muun muassa täsmennettäväksi

työnantajan velvollisuutta järjestää työhön liittyvät rokotukset työterveyshuollon kautta ja nämä sidotaan aiempaa vahvemmin tartuntatautilakiin. Vaikka – kuten esitysluonnoksessa on todettu – velvoite sinällään perustuu jo nykyisin työturvallisuuslainsäädäntöön, sen vahvistaminen lisää työnantajien kustannusvastuuta, hallinnollisia velvollisuuksia sekä tarvetta arvioida yksilöllisiä työtehtäviä ja riskejä.

Esitysluonnoksessa esitetään myös työnantajille velvollisuutta tehdä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa tilanteissa, joissa kansallisen rokotusohjelman rokotteita käytettäisiin sellaisten epidemioiden leviämisen ehkäisemiseen, joissa riski tartunnan saamiseen tai sille altistumiseen olisi ensisijaisesti työpaikan epidemiatilanteesta johtuva. Vaikka hyvinvointialue olisi ensisijaisessa vastuussa rokotusten järjestämisessä, työnantajilla olisi velvollisuus tukea hyvinvointialueita tässä työssä esimerkiksi oman työterveyshuoltonsa avulla siten, että työterveyshuollon henkilökunta osallistuisi rokotusten toimeenpanoon. Tältä osin katsomme, että on keskeistä, että työnantajille velvoitteen toteuttamisesta aiheutuvat työterveyshuollon kustannukset korvataan, eivätkä ne jää yksittäisen työnantajan kannettaviksi.

Keskeisenä työnantajavelvoitteen lisäyksenä voidaan pitää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluntuottajille esitettävää velvollisuutta varmistaa, että haavoittuvien asiakkaiden kanssa lähikontaktissa toimivalla henkilöstöllä on tietty rokotussuoja. Kyseinen velvoite koskisi työnantajan omia työntekijöitä, vuokratyövoimaa, alihankkijoita, sekä myös kotona tehtäviä palveluja, kuten kotihoitoa. Vaikka esitettävän sääntelyn tavoitettava on pidettävä sinänsä perusteltuna, toteamme, että esitettävillä muutoksilla olisi vaikutusta rekrytointiin ja henkilöstön saatavuuteen, tehtäväjärjestelyihin, työvoiman joustavuuteen sekä henkilöstöhallinnon kustannuksiin ja tietosuojavelvoitteisiin. Erityisesti pienille sote-alan yrityksille sääntely on raskasta ja voi pahimmillaan heikentää palvelujen saatavuutta.

Korostamme, että esitysluonnoksen työelämävaikutuksia ja erityisesti työnantajille esitettäviä velvoitteita sekä niistä aiheutuvia kustannuksia on arvioitava ja rajattava jatkovalmistelussa nyt esitettyä tarkemmin. Useat ehdotetut säännökset lisäävät työnantajien vastuita, hallinnollista taakkaa ja taloudellisia riskejä, erityisesti mikro- ja pienyrityksissä, joilla ei ole vastaavia resursseja kuin suurilla toimijoilla. Katsomme, että erityisesti rokotuksiin, terveystarkastuksiin ja hygieniaan liittyviin velvoitteisiin tulee liittää riittävä taloudellinen kompensatio tai vaihtoehtoisesti jatkovalmistelussa esitettäviä säännöksiä ja velvoitteita tulee joustavoittaa ja rajata nyt esitettävää tarkemmin.

Työoikeudellisen sääntelyn osalta toteamme lisäksi, että nyt kyseessä olevan tartuntatautisääntelyn yhteydessä olisi tullut ja tulee arvioida covid-19-pandemiasta saatujen kokemusten perusteella myös työoikeudellisen sääntelyn toimivuus pandemiatilanteessa sekä sääntelyn muutostarpeet. Nyt tällaista arviointia ei esitykseen sisälly ja katsomme, että tältä osin esityksen valmistelu on puutteellista.

Covid-19-pandemian aikana Suomessa toteutettiin väliaikaisia työlainsäädäntöuudistuksia. Työntekijän lomautusta edeltävää lomautusilmoitusaikaa lyhennettiin 14 päivästä viiteen päivään. Samoin lyhennettiin lomautusta koskevien yhteistoimintaneuvotteluiden kestoaikaa kuudesta viikosta tai 14 päivästä viiteen päivään. Samalla mahdollistettiin se, että työnantajalla oli oikeus lomauttaa myös määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevä työntekijä samoilla edellytyksillä kuin työntekijä, jolla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus. Koeaikaa koskevaa säännöstä muutettiin siten, että työsopimus voitiin koeaikana purkaa myös taloudellisella tai tuotannollisella perusteella.

Edellä mainitut sääntelymuutokset osoittautuivat tärkeiksi yritysten ja työpaikkojen säilyttämisen kannalta. Katsomme, että pandemiatilanteita varten pitäisi etukäteen luoda mekanismi, jolla edellä kuvatut ja muut tarvittavat työlainsäädäntömuutokset voidaan ottaa nopeasti ja joustavasti käyttöön. Lisäksi korostamme, että mainitut työlainsäädäntömuutokset pitäisi ehdottomasti toteuttaa niin, että ne koskevat kaikkia yrityksiä samalla tavalla. Covid-19-pandemian aikana näin ei tehty, vaan osa yrityksistä jäi mainittujen poikkeusmahdollisuuksien ulkopuolelle johtuen siitä, että työehtosopimusosapuolet eivät tehneet lainsäädäntömuutoksia vastaavia muutoksia työehtosopimukseen. Tällainen pitää jatkossa välttää. Tämä olisi toteutettavissa säätämällä, että em. säännöksiä saa soveltaa siinäkin tapauksessa, että työehtosopimus sisältää pidemmät lomautus- tai neuvotteluajat. Tämä sääntelytapa ei vaikuttaisi työehtosopimusosapuolten mahdollisuuteen sopia ilmoitusajoista, mutta varmistaisi sen, että pandemiatilanteessa lainsäädännön mukaisia lyhyitä määräaikoja voitaisiin soveltaa kaikissa yrityksissä. Korostamme, että edellä kuvatun kaltainen työoikeudellisen sääntelyn toimivuuden arviointi pandemiatilanteessa sekä sääntelyn muutostarpeiden kartoittaminen tulee toteuttaa vielä esityksen jatkovalmistelun aikana.

8. Oikeusturva ja muutoksenhaku

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että elinkeinonharjoittajien oikeusturva toteutuu tehokkaasti tilanteissa, joissa viranomaispäätökset rajoittavat merkittävästi yritystoimintaa. Pidämme ongelmallisena, että päätökset voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, sillä tämä voi käytännössä heikentää oikeusturvan toteutumista erityisesti tilanteissa, joissa rajoituksilla on välittömiä ja merkittäviä taloudellisia vaikutuksia (106–107 §).

Suomen Yrittäjät katsoo, että muutoksenhakumenettelyjen tulee olla nopeutettuja ja että yrityksillä tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus saada asiansa käsitellyksi viivytyksettä. Lisäksi on tärkeää, että tietyissä tilanteissa on mahdollista keskeyttää päätöksen täytäntöönpano, jotta oikeusturva ei jää näennäiseksi. Päätösten perustelujen tulee myös olla riittävän selkeitä ja yksilöityjä, jotta muutoksenhaku on aidosti mahdollista.

Kokonaisuutena sääntelyssä tulee varmistaa, että oikeusturvakeinot ovat tehokkaita ja käytännössä toimivia myös poikkeustilanteissa.

9. Rokotukset

Suomen Yrittäjät katsoo, että vaikka esityksen tavoitteena on lisätä rokotusten tehokasta toimeenpanoa, turvata riittävä henkilöstöresurssi ja vahvistaa rokotustoiminnan toimivuutta myös häiriötilanteissa, se ei tunnista apteekkien roolia lain tasolla rokotustoiminnan toteuttajana.

Apteekkien ottaminen mukaan rokotustoimintaan tukisi lain tavoitteita. Apteekit muodostavat valtakunnallisen, saavutettavan ja jo olemassa olevan lähipalveluverkoston, jonka hyödyntäminen parantaisi rokotusten saatavuutta, sujuvoittaisi toimeenpanoa ja vahvistaisi terveydenhuollon kantokykyä erityisesti epidemia- ja pandemiatilanteissa. Apteekkien rooli tulisi rakentaa hyvinvointialueen rokotustoimintaa täydentäväksi ja sen kanssa yhteensovitetuksi.

Tarkemmilta osin viittaamme Suomen Apteekkariliitto ry:n lausunnossaan esittämään.

10. Yhteenveto

Suomen Yrittäjät pitää tartuntatautilainsäädännön uudistamista tarpeellisena, mutta katsoo, että sääntelyssä tulee nykyistä vahvemmin huomioida elinkeinovapauden suoja, rajoitustoimien oikeasuhtaisuus ja kohdentaminen sekä pk-yritysten toimintaedellytykset. Lisäksi on välttämätöntä varmistaa, että korvausjärjestelmä on selkeä, ennakoitava ja riittävä.

Tasapainoinen sääntely tukee samanaikaisesti sekä kansanterveyden suojelua että yritystoiminnan jatkuvuutta.

Lempiäinen Sanna
Suomen Yrittäjät ry